

בית דין לטבילת נשים

1) תלמוד בבלי מסכת יבמות דף מז עמוד ב

אשה, נשים מושיבות אותה במים עד צוארה, ושני ת"ח עומדים לה מבחוץ, ומודיעין אותה מקצת מצות קלות ומקצת מצות חמורות

2) תלמוד בבלי מסכת יבמות דף מה עמוד ב

עבדיה דרבי חייה בר אמי אטבלה לה היא עובדת כוכבים לשם אנתתא, אמר רב יוסף: יכילנא לאכשורי בה ובברתה; בה, כדרב אסי, דאמר רב אסי: מי לא טבלה לנדונה? בברתה, עובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל - הולד כשר. ההוא דהווי קרו ליה בר ארמייתא, אמר רב אסי: מי לא טבלה לנדונה? ההוא דהווי קרו ליה בר ארמאה, אמר רב"ל: מי לא טבל לקריו?

3) רש"י מסכת יבמות דף מה עמוד ב

מי לא טבלה לנדונה - ואותה טבילה עולה לה לטבילת גירות דדת יהודית היא וכן מי לא טבל לקריו.

4) תוספות מסכת יבמות דף מה עמוד ב

מי לא טבלה לנדונה - תימה דאמר לקמן (דף מו:): דגר צריך שלשה דמשפט כתיב ביה ואפילו למאן דאמר בריש סנהדרין (דף ג.ג.) דבר תורה חד נמי כשר מכל מקום אין דרך נשים להביא איש עמהן בשעת טבילה ואשה אינה ראויה לדון כדתנן (נדה דף מט:): כל הכשר לדון כשר להעיד ובהדיא איתא בירושלמי דיומא מעתה שאין אשה מעידה אינה דנה ודבורה לא היתה דנה אלא מלמדת להן שידונו אי נמי על פי הדיבור שאני וי"ל האי דבעינן שלשה היינו לקבלת המצות אבל לא לטבילה אף על גב דאמרין לקמן (דף מו:): דשני ת"ח עומדים מבחוץ היינו לכתחלה דעדיף טפי ויש מפרשים דכיון דידוע לכל שטבלה כאילו עומדים שם דמי ומיהו קשיא דטבילת נדה בלילה ולקמן (דף מו:): אמר אין מטבילין גר בלילה אבל אי לאו כתיב משפט אלא אקבלת מצוה אתי שפיר והא דאין מטבילין היינו לכתחלה מדרבנן.

5) רי"ף מסכת יבמות דף טו עמוד ב

... מי לא טבל לשם קריו סוגיא דשמעתא הכין הוא ואי קשיא לך ההיא דרבי יוחנן דאמר גר צריך שלשה מ"ט משפט כתיב ביה וקי"ל דהלכתא היא לא קשיא הא דרב אסי ודרבי יהושע בן לוי דיעבד הוא דלא פסלינן לבריה הואיל וטבל לשם קריו דאי לאו גיורא הוא לא הוה טבל לשם קריו והא דר' יוחנן לכתחלה דלא נהגינן ביה מנהג גר ולא מנסבינן ליה בת ישראל עד דטביל בפני ג'

6) ספר הלכות גדולות סימן ח - הלכות מילה עמוד קנב

... והאידנא לא סגי בטבילה דקריו עד דטביל לשום גירות, דקיימא לן (שם מו ב) הלכתא גר צריך שלשה משפט כתוב בו. לעולם אינו גר עד שימול ויטבול, (שם) ואין מטבילין את הגר בלילה.

7) רמב"ם הלכות איסורי ביאה פרק יג הלכה ט

גירות שראינוה נוהגת בדרכי ישראל תמיד כגון שתטבול לנדתה ותפריש תרומה מעיסתה וכיוצא בזה, וכן גר שנוהג בדרכי ישראל שטובל לקריו ועושה כל המצות הרי אלו בחזקת גרי צדק, ואע"פ שאין שם עדים שמעידין לפני מי שנתגיריו, ואע"פ כן אם באו להתערב בישראל אין משיאין אותם עד שיביאו עדים או עד שיטבלו בפנינו הואיל והוחזקו עכו"ם.

8) רמב"ם הלכות איסורי ביאה פרק יד הלכה ו

ושלשה עומדין על גביו ומודיעין אותו מקצת מצות קלות ומקצת מצות חמורות פעם שנייה והוא עומד במים, ואם היתה אשה נשים מושיבות אותה במים עד צוארה והדיינין מבחוץ ומודיעין אותה מקצת מצות קלות וחמורות, והיא יושבת במים ואח"כ טובלת בפניהם והן מחזירין פניהן ויוצאין כדי שלא יראו אותה כשתעלה מן המים.

9) שולחן ערוך יורה דעה סימן רסח סעיף ג

כל ענייני הגר, בין להודיעו המצות לקבלם בין המילה בין הטבילה, צריך שיהיו בג' הכשרים לדון, וביום (תוס' ורא"ש פ' החולץ). מיהו דוקא לכתחלה, אבל בדיעבד אם לא מל או טבל אלא בפני ב' (או קרובים) (הגהות מרדכי) ובלילה, אפילו לא טבל לשם גרות, אלא איש שטבל לקריו ואשה שטבלה לנדתה, הוי גר ומותר בישראלית, חוץ מקבלת המצות שמעכבת אם אינה ביום ובשלשה. ולהרי"ף ולהרמב"ם, אפילו בדיעבד שטבל או מל בפני שנים או בלילה, מעכב, ואסור בישראלית, אבל אם נשא ישראלית והוליד ממנה בן, לא פסלינן ליה.

10) שו"ת משפטי עוזיאל כרך א - יו"ד סימן יג

בהיותי משרת בקדש בעוב"י סאלוניקו יע"א נשאלתי אם אפשר להכשיר טבילת הגיורת שלא במעמד בית דין כי היות ומקוה טהרה נמצא במרחצאות של לא יהודים ובו מתרחצות תמיד גם נשים לא יהודיות וזילתא גדולה היא לבית דין להכנס במרחץ זה והוא דבר זר לעיני הרואים ולכן עלי שמו פניהם לתקן הדבר להבא שטבילת גיורת תוכל להעשות שלא במעמד בית דין, נעתר לבקשתם שמצאתיה נחוצה והכרחית אמרתי לברר הלכה זו בסיעתא דשמיא.

גרסינן (ביבמות מ"ה ב) עבדיה דרבי חייא אטבילה לההיא נכרית לשם אנתתא אמר רב יוסף יכילנא לאכשורי בה כרב אסי דאמר מי לא טבלה לנדתה? ההוא דהוה קרו ליה בר ארמאה אמר ריב"ל מי לא טבל לקריו? ועוד גרסינן (שם מ"ו ב) אמר רבי יוחנן גר צריך שלשה משפט כתיב ביה ע"כ.

... ועל כל פנים דעת מרן ז"ל ורמ"א היא שבדיעבד אם לא מל או טבל אלא בפני שנים או קרובים ובלילה ואפילו לא טבל לשם גרות אלא איש שטבל לקריו ואשה שטבלה לנדתה הוי גר ומותר בישראלית (יור"ד סי' רס"ח סעיף ג') מהאמור נקטינן ששלש שיטות נאמרו בהלכה זו:

- א. הנמק"י סובר: הטובל שלא בפני בית דין הרי הוא כלא טבל והוא כגוי לכל דבריו.
- ב. הרי"ף והרמב"ם והרמב"ן סוברים שהוא גר לענין זה שאין זרעו פסול, אבל אין משיאים אותם בישראל לכתחילה.
- ג. התוס' והמרדכי והרא"ש והטור ומרן סוברים שאם קבלת מצוות קלות וחמורות בפני בית דין וטבל בפני עדים הרי הוא כישראל לכל דבריו ומותרים להנשא בישראל.

הדרך לשאלתיו, חזי הוית להרב פרח מטה אהרן (חלק שני סימן נ') שנשאל באשה שטבלה בפני נשים מסבה זו שבעל המרחץ לא נתן לאנשים להכנס בבית המרחץ שהיו בו נשים נכריות ומסיק להלכה שהרי"ף והרמב"ם והרמב"ן והריטב"א פוסקים שאין טבילה שלא בפני בית דין מתירה את נשואיהם וכו' מי ירים ראשו להקל, הלכך צריכה טבילה שנית בפני בית דין ושיודיעוה שוב מקצת מצות קלות וחמורות עכ"ל.

ובכל זאת אני אומר לע"ד שבנדון דידן אפשר לנו לסמוך על דעת מרן ורמ"א והמרדכי משום שלא תנעול דלת בפני גרים, וטעמא דידי הוא: ...

11) שו"ת יביע אומר חלק א - יו"ד סימן יט

בדין טבילת הגיורת בפני בית דין, הנה מעשים בכל יום פה מצרים שאין הדיינין עומדים בבית הטבילה כדי שתטבול הגיורת בפניהם, אלא הם עומדים מחוץ לבית הטבילה, בחדר הסמוך, ומשם מודיעים לה מקצת מצות קלות וחמורות, וטובלת אחר זה בפני אשה ישראלית, וזה היפך מה שפסק מרן בש"ע (סי' רסח ס"ב), אשה נשים מושיבות אותה במים עד צוארה, והדיינים מבחוץ, ומודיעין אותה מקצת מצות קלות וחמורות והיא יושבת במים,

בית דין לטבילת נשים

ואח"כ טובלת בפניהם, והם מחזירין פניהם ויוצאים כדי שלא יראוה כשתעלה מן המים. ע"כ. ברם דא עקא כי המים של המקואות שלנו נקיים מאד וצלולים, וגופה נראה אף בהיותה במים, ולא אורח ארעא. ונדרשתי לחוות דעי למעשה, איזה דרך ישכון אור, לצאת ידי חובת הפוסקים.

(כ) זאת תורת העולה שאין להקל לכתחילה בדין זה, וצריכים הדיינים להכנס לבית הטבילה לראות במו עיניהם טבילת הגיורת, ויש לזה ב' דרכים: א. לפרוס יריעת בד ע"פ המים, ואין נראה מתוכה אלא ראש הגיורת, הבולט דרך חלל שבאמצע היריעה, ואחר קבלת המצות תרכין ראשה ותטבול לעיני הזקנים, ומיד לאח"ז הדיינים יוצאים החוצה. והיא תלבש ותצא. ב. אפשר ג"כ להתיר לגיורת לטבול בחלוק רחב (שנעשה למטרה זו), שאינו חוצץ מכיון שהמים חודרים לתוכו. אולם להקל לטבול שלא בפני בית דין, אינו נכון כלל, ועל הב"ד לעמוד בכל תוקף נגד המחדשים והמודרניים למיניהם, וה' ישלח עזרו מקודש לכל הולך תמים, והיה ה' עם השופט, ולא תמעד אשוריו. והנה אם כי מצינו במדרש (ר"פ לך לך), אברהם אבינו מגייר את האנשים ושרה מגיירת את הנשים, אין ללמוד מזה שיהיה די לגייר ע"י נשים, שהרי משפט כתיב בהו, וצריכים ג' אנשים דוקא, שהאשה פסולה לדון, וכמ"ש התוס', אלא הביאור הוא שעיקר ההשפעה לגייר את הנשים נעשתה ע"י שרה, וגם היא היתה מושיבה אותן במים עד צוארן, וכמ"ש בגמ'. (וכן י"ל במס' גרים פ"א, האשה מטבלת את האשה). ובלא"ה הא קי"ל שאין למדין מקודם מתן תורה, וכמ"ש התוס' (מ"ק כ) ד"ה חג שבעה, בשם הירוש'. וע' בציון ירושלים בירוש' (פ"ק דסנהדרין ריש ה"ד). ובשד"ח (מע' א כלל שכא). ואכמ"ל. וכ"ש דהתם י"ל שלא היה גרות ממש, אלא רק להאמין בהש"ת ולקבל עליו שבע מצות ב"נ. (שהרי לא היו שלשה בתחלת הגרות). ואשר ע"כ אין לזוז מההלכה המפורשת, שהטבילה צריכה להיות בפני ב"ד.

12 שו"ת אגרות משה חלק יו"ד ג סימן קיב

גר שטבל בפני ג' ורק אחד ראה טבילתו בע"ה ערש"ק ז"ך ניסן תשל"ד מע"כ ידידי הרה"ג מוהר"ר זלמן שמעון דווארקין שליט"א.

בדבר הגרות שהיתה בפני שלשה דיינים כשרים שנכנסו להמקוה כשהיתה עומדת עד צוארה במים ומחמת שהיה המקום צר ולא יכלו לעמוד בשורה אחת באופן שיראו כולם היטב הרכנת ראשה במים אלא עמדו זה אחורי זה ראה רק הראשון דעמד אצל המקוה ושנים האחרים לא יכלו לראות אבל שמעו קול הטבילה בהכנסת ראשה בהמים.

והנה לדעה הראשונה שבש"ע /יו"ד/ סימן רס"ח סעי' ג' דבדיעבד אם מל או טבל בפני שנים הוי גר והש"ך בס"ק י' כתב דה"ה אפילו בפני אחד ברור שהיא גיורת ופשוט שבעובדא זו אף במכירין אותה שהיתה נכרית שצריכה שנים דוקא כדכתב הש"ך שבשביל זה נקט הש"ע בפני שנים נאמן האחד לומר שטבלה, דהא הטעם הוא דעד אחד אינו נאמן באיתחזק איסורא והרי באופן זה שקבלה המצות ועמדה עד צוארה במים אחרי שהוכנה בחפיפה וידעה שצריכה להטביל גם ראשה כמו שאמרו לה אז ובלא זה כל טרחתה אינו כלום ואין לה שום רצון ותאוה ואף לא טירחא קטנה שתמנע עצמה מלטבול ראשה, ואף אם יש לה איזה טעם כגון שמפחדת להטביל ראשה כמו שאיכא נשים מועטות דמועטות ונימא שרוצה להערים הרי מירתתה מאחר שהאחד מהן רואה ולכן אין לך איתרע חזקתה יותר מזה שודאי נאמן הע"א.

אבל אף לשיטת הרי"ף והרמב"ם פ' י"ג איסורי ביאה ה"ז שטבול בפני שנים אינו מועיל להחשיבו גר גמור. . .

ועיין בתוס' דף מ"ה ע"ב ד"ה מי דיש מפרשים דכיון דידוע לכל שטבלה כאילו עומדים שם דמי, דלכן אפשר להקטין המחלוקת דכו"ע מודים לסברא זו דהי"מ ומה שפליגי הוא שלא מחשבי זה שמצד חיוב טבילה לקרי ולנדתה שאינו בעצם ידיעה ממש אלא מצד צרוף החזקה שראו שהם שומרי דיני התורה שאין להחשיב בשביל זה כאנן סהדי מצד ידיעה זו, ולא מצינו בעלמא שחזקת צדקות דאדם יתחשב כאנן סהדי דאדרבה הרי חזינן דילפינן מוספרה לה לעצמה שע"א שעד אחד ואשה נאמנין באיסורין ואי הוה מחשיב זה לאנן סהדי הרי איכא כו"ע לעדים וצ"ע שיטת הי"מ, אבל בידיעה ברורה מאומדנא מעצם העובדא לא מצד צרוף חזקות כו"ע יודו דנחשבו כעומדים שם וכראו בעיניהם ממש, לכן אין בזה שום חשש והיא גיורת כשרה. והנני ידידו, משה פיינשטיין.